

KARISMA OG EMBEDE I DEN MISSIONALE KIRKE

Missionspræst, cand.theol. Ole Skjerbæk Madsen

RESUMÉ: Den missionale kirkes tre socialformer - med Troeltschs termer - *kirke*, *sekt* og *mystik* - må sammenholdes for at få en ret forståelse af forholdet mellem embede og karisma. I en kontekst præget af institutionalisering og privatiseret religiøsitet bliver fællesskabet ('sekt') den sammenbindende faktor i den missionale kirke. Paulus og Luther underbygger begge den gensidige tjeneste i Åndens kraft i dette fællesskab, hvor embede og nådegave virker sammen. For at skabe rum for dette må der imidlertid være fleksible kirkeordninger med en flerfoldig ledelse. Embedet udspringer af nemlig hele menighedens tjeneste og genkendelse af præstens nådegaver til at tjene. Gudstjenesten bliver da det sted, hvor de nådegaver og tjenester, som er nødvendige for sendelsen til verden, finder hinanden.

Indledning

Kirken har sin oprindelse i disciplenes fællesskab med deres mester Jesus Kristus og bliver til i kraft af deres delagtighed i Jesu sendelse fra Faderen. Sendelsens kraft er Helligånden og dennes vidnesbyrd om Faderen og Sønnen. Kirken er derfor i sin oprindelse et missionerende og ligeværdigt fællesskab af Jesu disciple. I deres mission ledes disciplene af Helligånden, og i deres opbyggelse af fællesskaber/menigheder er Helligånden på én gang vidne om Jesus Kristus og Gud i Ham og den, der udruster disciplene til tjeneste og knytter dem sammen til ét legeme (Madsen 1988, 7-10).

Til denne forståelse af den missioneren-

de kirke hører tre elementer, som alle må holdes sammen, hvis kirken skal beholde sin identitet som kirke og samtidig være deltager i Kristi sendelse fra Faderen og i Helligåndens vidnesbyrd:

1) Kirken må have en struktur, som giver discipelfællesskabet krop og form i den kultur, den er sendt til. Kirken er et velordnet fællesskab, en organisme – og får dermed en institutionel karakter.

2) Men kirken er også et fællesskab af disciple samlet om deres 'mester'; vi er Kristi legeme. Fællesskabet er bestemt af Jesu ord og gerning til vor frelse og samles derfor om 'ordet' og sakramenterne. Dette er *communio sanctorum* qua delagtighed i

Kristi legeme, forstået både som den korsfæstede og opstandnes legeme og som menighedslegemet. Dette fællesskab er ligeværdigt og præget af indbyrdes tjeneste og kommunikation.

3) Fordi kirken er et fællesskab af ligeværdige disciple, værnes den enkeltes frihed og værdighed; discipelforholdet til Jesus Kristus er altid først et individuelt og personligt forhold.

Disse tre aspekter, der svarer til Ernst Troeltschs socialformer: 'kirke,' 'sekt' og 'mystik,' skal sammenholdes, når kirken skal inkultureres i vores postmoderne, pluralistiske og sekulariserede samtidskultur, og når vi skal forstå, hvilken form og rolle ledelse, embede og karisma har i den missionale kirke.¹

Konteksten

Ina Rosen offentliggjorde i 2009 resultaterne af sine fokusgruppeundersøgelser af almindelige københavnernes tro. Resultatet af undersøgelsen minder om Per Salomonsens undersøgelser af religion i Danmark, som blev offentliggjort i 1971. I Salomonsens undersøgelse svarede 80%, at de var kristne, men kun 25% ville kalde sig religiøse; for almindelige mennesker handlede religiøsitet om et bevidst konfessionelt tilhørsforhold til kirken. 20% af de "kristne" afviste Guds eksistens. Det, der er sket i tiden fra Salomonsen til Ina Rosen, er, at folkereligionens mennesker får færre og færre ord til at udtrykke deres tro, at deres trosbricolager i dag rummer elementer og billeder fra andre kilder end kristendommen, og at hvad man har kaldt *the subjective turn* er mere udtalt i dag: "When we find that people believe individually, privately in personal ways, this is because belief has been withdrawn into the inner lives of individuals. They assemble their beliefs on the basis of life's experiences and actualize

them contextually" (Rosen 2009, 161-2).

Dette sandsynliggør, at vor tids almene tro og folkereligion snarere orienterer sig hen imod *spiritualities of life* end kristendom og kirke, når den skal finde sprog at udtrykke sin tro og livserfaring i (Madsen 2011, 127). *Spiritualities of life* er den sekulariserede religiøsitet, som blandt andet omfatter, hvad man tidligere kaldte New Age, og som i dag ofte beskrives som ny spiritualitet og kendetegnes ved åndelige og terapeutiske praksisser fra Østens religioner, som søges vestliggjort og præsenteret som videnskabeligt afprøvede praksisser.

Selvom almindelige mennesker, som vist af Ina Rosen, bruger kirken som tradition og arv (Rosen 2009, 141-150), og selvom mange åndeligt søgende har meningsfulde møder med kristne, herunder gode samtaler med kristne rådgivere, synes sognemighedernes organiserede fællesskab ikke at være relevant for deres personlige tro. "Det lader ikke til, at man oplever et behov for fællesskab for at kunne udfolde sin spiritualitet. Omvendt lader det til, at man har brug for at lade åndelige elementer være en del af de relationer, man indgår i." Kirke og kristendom opleves som et system eller en institution, der kun levner et lille rum for åndelig frihed, deling af erfaringer og åndelig vækst. "Det lader snarere til, at de har behov for at møde autentiske mennesker, der kan fortælle om, hvilke (konkrete) forandringer evangeliet har afstedkommet i forhold til dem selv, i forhold til deres relationer og i forhold til deres omgivelser" (Grube 2010, 30-31).

Det betyder altså, at den missionerende kirke har institutionen (kirken og samfundets institutioner) og den privatiserede religiøsitet som det spændingsfelt, den skal arbejde i; fællesskabet som den sammenbindende midte er imidlertid ikke stærkt (Axt-Piscalar, 159, 162-163).

Den missionale kirke i den postmoderne kontekst

Ina Rosens afhandling og flere andre religionssociologiske undersøgelser viser os altså sider af den virkelighed, som møder kirken, og som kirken må finde ud af at være kirke i, hvis kirken ikke ønsker at leve sit liv i en egen kulturel ghetto. Samtidig kan kirken ikke være kirke, hvis den mister sine kendetegn.

Kirken må derfor stille sig det spørgsmål, om den udelukkende er kirke ved at være kirke, som den er organiseret nu – specifikt om den institutionelle folkekirke som en gren af den offentlige forvaltning og bygget op omkring sognemenigheder og kirkelige foreninger - er den eneste måde at være kirke på.

Den augsburgske bekendelse forstår kirken dynamisk relationelt og ikke institutionelt (CA 7): "Ligeledes lærer de, at der altid vil eksistere én, hellig kirke. Men kirken er de helliges og troendes forsamling, hvor evangeliet læres ret, og sakramenterne forvaltes i overensstemmelse med evangeliet. Til sand kirkelig enhed er det nok, at være enige om evangeliets lære og forvaltningen af sakramenterne. Det er ikke nødvendigt, at de samme menneskelige traditioner, ritualer eller ceremonier, der er indstiftet af mennesker, findes overalt. Som Paulus siger: "Én tro, én dåb, én Gud og alles Fader og så videre."

Denne forståelse harmonerer godt med Paulus' tale om kirken og den enkelte menighed som Kristi legeme, altså en organisk størrelse – et netværk af legemsdele, celler og funktioner. Samtidig indikerer både CA 7 og Paulus, at kirken kun er kirke i sin relation til Jesus Kristus.

Kirken er altså forpligtet på sin relation til Jesus Kristus og kan ikke være kirke uden evangeliets forkyndelse og sakramenterne, men den form hvorunder indholdet

formidles er ikke normgivende; det er i alt væsentligt kulturelt betingede udtryk; kun de former, som er nødvendige for indholdet er normgivende, for eksempel vand og døbeformlen.

Hvad er så folkekirken i denne sammenhæng? Den kan være kirke i, for og med folket, dvs. den bevarer sig selv som subjekt, fordi den udtrykker sit indhold ind i den kontekst, den er kirke i. Hvis kirken er bevidst om sit væsens kerne, kan den ubekymret møde enhver kultur, oplede tilknytningspunkter for formidlingen af sit budskab, finde fælles anliggender og passende kulturelle former at inkarnere sig i. I denne sammenhæng er kirken primært et fællesskab af Jesu disciple, som tager del i Jesu sendelse fra Faderen, og uanset den kristne kulturarvs prægning af samfundet vil kirken se sig som "en kirke i diaspora" (Zimmermann 2010, 46-60).

Den kan også tolkes som folkets kirke, men så ophører den, at have sit eget subjekt; i stedet er folket subjekt, og omstændighederne bestemmer både form og indhold. Dette kan også ske, hvis kirken går i panik over tendenserne i den postreligiøse eller sekulariserede spiritualitet og derfor tilpasser sig kritikløst. "Wenn eine ganze Gessellschaft christlich wird, was ist dann noch das unterscheidend Christliche?" (Frey 2010, 109).

'Mystikkens' individuelle socialform

Den 'mystiske' – eller individualitetens – socialform er vigtig for at nå den postmoderne individualiserede virkeligheds mennesker. Den kontekst, den missionerende kirke virker i, er nemlig præget af en individualiseret spiritualitet som et udtryk for den subjektive vending i kulturen. Det betyder, at spiritualiteten er praksisorienteret og nytte/lykke-orienteret, og at den tenderer en utilitaristisk tilværelsesforstå-

else. Vanskeligheden for kirken er den derfor følgende skepsis over for religiøse pakkeløsninger og over for en dogmatik og etik, som opleves begrænsende for den enkeltes muligheder. Kirkens organiserede fællesskaber i sognemenigheden, i bibelkredse, i foreninger med en stor grad af forpligtethed over mange år er også fremmed for den postmoderne spiritualitet, som lægger mere vægt på relationer og ad hoc fællesskab om for eksempel konkrete opgaver og sager, for eksempel miljøet.

Derfor er det vigtigt for den missionale kirke at have en levende trospraksis. At kirkens medlemmer er autentiske i deres vidnesbyrd. Og derfor må vi med Luther værne om enhver kristens frihed til at finde en nådig Gud; derfor skulle kirken ideelt set samles på en måde, som gav frihed til troens vækst og til at være "kristne og bekende evangeliet med hånd og mund" (Luther 1980, 79-80).

En missional kirke har øje for den enkelte, når vi krydser grænser for at møde den anden. I dialogen vil det vise sig, om vi lever i sandheden, som vi vidner om. Samtidig må vi anerkende den sårethed, som ligger gemt i mange postmoderne menneskers opfattelse af kirken (Storarr 2010, 143-144).

Kirkens sjælesorgspraksis med vægt på åndelig vejledning får derfor en stor rolle i mødet med samtidsspiritualiteten, og den kan sagtens matche de mange tilbud om personlig udvikling. Og et menighedsliv, som giver den enkelte mulighed for at tjene med sine nådegaver, og hvor den enkelte værdsættes derfor, vil virke positivt på det postmoderne menneske, men samtidig også rumme et korrektiv til den ofte udtalte individualisme i kraft af sin vægtlægning på tjeneste.

'Sektens' intersubjektive socialform

For at missionen kan have et subjekt, er sektens eller intersubjektivitetens og fællesskabets socialform afgørende. Missionen falder fra hinanden, hvis ikke den sker med udgangspunkt i fællesskabet, delagtigheden i Kristi legeme, for det er i Kristus, at vi er medinddragede i Guds mission. Fællesskabet vinder skikkelse "im sozialen Mit-einander der Liebe und des gegenseitigen Dienen": "Solche partizipativen Gemeinschaftsbeziehungen machen nicht nur die Kirche als Sozialisationsgemeinschaft aus, das christliche Gemeinschaftsleben selbst bekommt damit eine hermeneutische Funktion zum Verständnis von christlichen Glaubensinhalten. Es wird zum Erprobungs- und Erfahrungsraum dessen, was es heißt, sich von der gemeinsamen Mitte des Christus im Alltag bestimmen zu lassen" (Rieger 2010, 34ff). Det er her, at kirken må vende tilbage til sin forståelse af, hvad det er at være kirke, at kirke ikke defineres ud fra sine former, men sit indhold – og at kirke er netværk, relationer.

I en luthersk kontekst er det nærliggende at knytte til ved Luthers tale om kirkens syv kendetegn, som alle udtrykker, at kirken lever ud af sin relation til Jesus Kristus: 'Guds ord', 'dåben', 'alterets sakramente' (nadveren), 'nøglerne' (syndsbeholdelse og absolution), 'embederne', 'bønnen' og 'det hellige kors'. Guds initiativ fremkalder ved alle syv kendetegn troen med det mål at føre den troende til helliggørelse (Luther 1980a, 391- 408).

Men også på det mellem menneskelige plan forstås kirken i relationskategorier, først og fremmest i talen om de troendes almindelige præstedømme som et fællesskab, der samles om Guds ord og sakramenternes rette forvaltning (Luther 1980b, 45-7; jf. CA7). Selvom Luther ikke havde fokus på nådegaverne, er nådegaverne dog sam-

men med tjenesten i kald og stand netop udtryk for det enkelte menighedsmedlems delagtighed i de troendes almindelige præstedømme. Udøvelsen heraf falder ind under tredje trosartikel og hænger dermed sammen med den helliggørelse, som er en frugt af et fællesskab med de syv kirkeken-detegn.

Luthers dynamiske ekklesiologi kan, selvom den blev til i en kristen monokultur, inspirere vor tids kristne – ved at give plads for den enkelte kristne og hendes/hans tro og helliggørelse. Ud fra Luthers tankegang kan vi finde modet til at eksperimentere med nye måder at skabe et kristent fællesskab på og samtidig have 'ordet' og sakramenterne i fokus.

Kirkeken-detegnene gælder den partikulære menighed såvel som den universelle kirke, idet hver enkelt menighed kan forstås som et delaspekt af den universelle kirke, der ligesom et fragment af en holografisk plade rummer hele billedet i sig, for det enkelte fællesskab af troende bekender ikke alene *sanctorum communionem*, men også *sanctam Ecclesiam catholicam*.

'Kirkens' institutionelle socialform

I den danske postmoderne kontekst er kirken som institutionel socialform og qua sin status som civilreligion missionalt set vigtig i en folkekirkelig sammenhæng på grund af sin kontaktflade. Kulturkristendom rummer muligheder for at åbne almindelige danskeres øjne for en mere engageret kristen livsform, når den møder autentiske kristne fællesskaber. For mange mennesker er folkekirken garanti for ikke at fanges ind i en fanatisk sekt, når man møder kirkens missionærer.

Men det kristne fællesskab må også have form og krop for at blive synligt i samfundet. Spørgsmålet er blot om kirkens institutionelle form som folke- eller stats-

kirke er den missionalt mest hensigtsmæssige. "Die geschichtlich äußerst wirksame Volkskirche [...] verliert ihre Legitimation, wenn sie die Getauften nicht mehr zu einer Freiwilligkeitskirche, zu einer Glaubensgemeinschaft im Abendmahl hinzuführen in der Lage ist" (Rieger 2010, 25).

Karisma og embede i den missionale kirke

Jeg har fremhævet det kristne fællesskab som den sammenbindende faktor i kirkens mission udspændt mellem institution/civilreligion og individualiseret spiritualitet/tro. Dette fællesskab har sine kendetegn, men kan formes på mange måder. Det er allerede NT vidnesbyrd om. Men fællesskabet lever kun, hvor der er en gensidig tjeneste i Åndens kraft. I den sammenhæng må vi diskutere sammenhængen mellem nådegaver og embeder/tjenester.

Udgangspunktet er disciplenes fællesskab omkring 'mesteren.' Dette fællesskab består af ligeværdige disciple. Enhver er værdsat som den hun eller han er, og ingen er den andens dommer. Jesus gør op med enhver antydning af magtkampe i fællesskabet. Han afviser, at nogen skal kalde sig herre eller fader eller mester på bekostning af andre. Dette er ikke mindst tydeligt hos Matthæus. Menigheden er i lyset af Matthæus et ikke-hierarkisk broderøgsøsterskab, som har sine normer i apostlenes vidnesbyrd og lære og kendetegnes ved frie tjenester, der dog skal bedømmes på deres frugter ud fra Jesu ord (Madsen 1995, 64f). Det er dette fællesskab som sendes ud for at gøre mennesker til Jesu disciple.

Nådegaver og "embeder" kan ikke spilles ud imod hinanden

Denne forståelse af det kristne fællesskab er klart foreneligt med Paulus' menighedsforståelse, selvom Paulus udvikler

talen om nådegaver og tjenester og kender særlige ledelsestjenester, som rummer kimen til, hvad vi ofte taler om som kirkes embeder. Fremstillingen af menigheden som Kristi legeme i 1 Kor 12 taler om forskellige nådegaver og tjenester, men også om deres ligeværdighed, for alle legemets legemsdele er nødvendige for helheden og legemets funktionsduelighed. Nådegaver og "embeder" kan ikke spilles ud imod hinanden, de er alle virket af den samme Helligånd, de tjener alle nådens manifestation og legemets vækst kvalitativt og kvantitativt. Ledelsestjenesterne er nådegaver som alle andre, blot med den specifikke opgave at lede. Derfor kan ledernes autoritet og bedømmelsen af deres nådegaver aldrig løsrives fra menigheden selv. En autentisk leder henter sin autoritet fra det evangelium, menigheden har fået ansvaret for at forkynde i verden og er afhængig af Jesu egen ledelse af menigheden ved Helligånden. Paulus angiver mange forskellige typer ledelsestjenester: førstegrøden, underviser, formaner, forstander, apostel, profet, lærer, evangelist, hyrde, værtskab, biskopper og diakoner, ældste. Nogle tjenester var lokale, andre omfattede hele kirken som omrejsende tjenester. Ledelsestjenesten udfoldedes som regel som et teamarbejde (Madsen 1995, 59-61).

Johannes står som det stærkeste værn mod enhver form for embedsmisbrug, hvor stærke ledere eller kirkelige systemer vil undertrykke den enkelte i hendes eller hans disciplinrelation til 'mesteren.' Han værner individualiteten og den 'mystiske' dimension ved at understrege disciplinforholdet som et helt personligt forhold og Helligånden som den enkelte discipels vejleder (Madsen 1995, 63).

Embede eller tjeneste luthersk set

Traditionelt har CA 5 haft overskriften

"Om det kirkelige embede": "For at vi kan få en sådan tro, har Gud indstiftet et embede til at forkynde evangeliet og forvalte sakramenterne. For ved ord og sakramenter som midler skænkes Helligånden, der skaber tro i dem, der lytter til evangeliet." Men denne overskrift er ikke oprindelig; den dukker først op i senere udgaver.

Kjell Olav Sannes har i en spændende artikel sat spørgsmålstegn ved, om CA 5 handler om embedet; det er nådemidlerne, som er anliggendet, og "ministerium" i den latinske tekst "can mean both an office, e.g. the office of the pastor, and the ministry as a function, i.e. something which is done." Tilsvarende kan det tyske "Predigtamt" forstås synonymt med det mundtlige ord, evangeliet (Sannes 2008, 319-22).

CA 14 siger, "at ingen bør lære offentligt i kirken eller forvalte sakramenterne uden at være kaldet på ret vis." Sannes hævder at *rite vocatus* ikke handler om ordination, eftersom ordination først institutionaliseredes i Wittenberg 4 år efter bekendelsens affattelse, og at der ved reformationens begyndelse var mange kaldende myndigheder. Artiklen siger, at "the means of grace may be administered in different way, through especially called persons, but also through others. There should be a good order in the church, to serve the life and the ministry of the means of grace in the church. This order is not, however, as such constitutive for the church" (Sannes 2008, 323-325). Sannes konkluderer: "In a changing world, confronted with ever new challenges, it is an important legacy of Lutheran theology for the future ministry of the church to affirm a conviction of the Lord's commission to make disciples through the means of grace, given to the whole people of God, combined with an appreciation that this mission should be carried out in an offensive, flexible way in the different contexts

where the church lives and serves” (Sannes 2008, 328).

Nådegaver og tjenester i den missionale kirke

Når nu Det nye Testamente kender til forskellige menighedsordninger og gensidig afhængighed af ligeværdige disciple i et tjenende fællesskab og derfor også et ligeværdigt og gensidigt tjenesteforhold mellem ledere og øvrige disciple, og når nu også den lutherske forståelse af de troendes almindelige præstedømme ser kirkeordningen som en ordnet ramme for den tjeneste med nådemidlerne, som er betroet menigheden, må der også i vor tid være plads for varierede og fleksible kirkeordninger, som udtrykker tjenesten med nådemidlerne i det postmoderne og pluralistiske samfunds kontekster.

Der er mange sådanne forsøg på at være kirke, som dermed giver plads for udfoldelsen af tjenester og nådegaver i frugtbart samspil. *Emergent Church* eller *Fresh Expressions of Church* er eksempler herpå. Drivkraften i *Emergent Church* er at lade sig udfordre af Jesus. Intentionen er at møde den omgivende kultur som et trosfællesskab. Ledelsesstilen er relationel i modsætning til mere hierarkiske og kontrollerende kirkeordninger. Ledere er villige til at tage en risiko. Ef 4,16 kan ses som en god matriks for lederskab: “Teacher as Light Giver,” “Pastor: Soul Healer,” “Apostle: Ground Breaker,” “Prophet: Truth Teller” og “Evangelist: Story Teller” (Gibbs 2008,332-336). Eddie Gibbs lader forstå, at traditionelle kirker måske vægter hyrder og lærere, mens *Emergent Church* vægter apostel, profet og evangelist: “As we review these five leadership roles we must not consider them in isolation from the ministry of the entire congregation. Indeed, the context of the ministry matrix is the unity

and resourcing of the whole church. Emerging Churches need pastor-teachers to ensure both maturity and continuity in their churches, providing a base from which they can move on to face fresh challenges. On the other hand, established churches need apostles, prophets and evangelists to ensure they break out of their cultural cocoons to impact wider society and to give birth to new faith communities” (Gibbs 2008, 339; se også Jørgensen 2008, 102-104).

Rum for nådegaver og tjenester

Hvordan skal vi så være missionale kirke med rum for nådegaver og tjenester? En vej er at skabe nye fællesskaber af Jesu disciple i stil med *Emergent Church*, herunder at traditionelle menigheder engagerer sig i mission og sender menighedsmedlemmer med de adækvate nådegaver ud i nye miljøer. Det gælder for eksempel det arbejde, jeg selv står i i forhold til nyåndelige miljøer under titlen *I Mesterens Lys* (Se www.imesterenslys.dk).

Når *I Mesterens Lys* (IML) således deltager i forskellige alternativ-messer som Mystikkens Univers eller Krop Sind Ånd, så er det kirke. Vi er der som et fællesskab af Jesus-disciple. Jesus er den primære relation. Kirkens kendetegn genkendes i nærværet; der er bøn, der er nadver, der er bibel. Der er relationer mellem medarbejderne, som fungerer organisk sammen som et legeme med forskellige nådegaver og funktioner, og med medudstillere og gæster, som messe efter messe opsøger standen. De troendes almindelige præstedømme kommer til udtryk gennem medarbejdernes tjeneste med hver deres nådegaver – ikke mindst åbenbaringsgaver og nådegaver til helbredelse. Det kirkelige embede, repræsenteret af ordnede præster, er også til stede og forbinder den mere flydende kirke på alternativmessen til det større kirkefæl-

lesskab. Og discipelfællesskabets sendelse ind i alternativmiljøerne bliver lokalmenighederne anliggende gennem forbøn for arbejdet ved gudstjenesterne (højmesser og tidebønner) såvel som gennem grupper af forberedere for IMLs arbejde.

Flerfoldig ledelse i lokalmenigheden

Men også den traditionelle folkekirkelige sognemenighed kan som missional kirke udvikle et større samspil mellem embeder og nådegaver og udvide sin forståelse af menighedsledelse til at omfatte flere end de ordinerede præster, blandt andet ved at menighedsrådet forstår sin opgave som en pastoral tjeneste og sætter mission som fortegn for kirkens virksomhed. Hvis menighedsrådet ikke rummer de nødvendige nådegaver til at være en form for ældsterråd, kan man måske følge den praksis, som udvikledes af kirkefondets fædre: at danne et menighedssamfund og kalde ældste til sammen med præsten at tage det pastorale ansvar for menighedens medlemmer (Madsen 1995, 79-80).

I den katolske karismatiske fornyelse greb man tilbage til inspirationen fra ørkenfædrene og kaldelsen af "unordained elders" for at finde en balance med nådegavebaseret ledelse og kirkens embede – ikke mindst forbindelse med skabelse af husfællesskaber (Madsen 1995, 77).

Hvis menighedens ledelse skal opbygge den som et missionerende fællesskab, bør ledelsen være kollektiv og rumme forskellige nådegaver, herunder de kvaliteter, som dækkes af begreberne apostel, profet, evangelist, hyrde og lærer. Det ligger vel allerede som et ideal bag præstetjenesten, idet Ef 4,7-13 er en af de mulige læsninger for tredje læser ved ordinationen, selvom der er sket en svækkelse af det flerfoldige aspekt af kirkens ledelsestjeneste efter 1992; tidligere var efeserbrevs-teksten

nemlig episteltekst ved ordinationen forud for intimationstalen.

Det er sjældent, at de valgte præster dækker alle kvaliteterne fra Ef 4. Alene af den grund vil det være vigtigt at supplere den præstelige ledelse af menigheden med menighedsmedlemmer, som kaldes til en ledelsestjeneste i team med præsten/præsterne (hvad enten det altså er som menighedsrådsmedlemmer eller som ældste i et menighedssamfund knyttet til sognemenigheden).

Hvis menighedens ledelse er kollektiv med respekt for det enkelte teammedlems nådegaver, sætter det en model for hele menighedsfællesskabet. Ledelsen viser *en miniature*, hvad det er at være Kristi legeme. På den måde bliver ledelsen enhedsskabende og en rollemodel for menighedens fællesskab og udøvelsen af den enkeltes nådegaver og tjenester til fælles gavn.

Lederne skal naturligvis være autentiske. Det betyder, at de er ledere i kraft af deres nådegaveudrustning og eksempel. Ledere må selv stå i en levende discipelrelation til Jesus og have en trospraksis, som er præget af bøn, bibellæsning, meditation, skriftemål og åndelig vejledning, og som fremmer en missional livsstil (Jørgensen 2008, 104-6).

Et karismatisk embede

Det, jeg advokerer, er altså en forståelse af menighedsfællesskabet – også i sognemenigheden, valg- og frimenigheden – som et ligeværdigt fællesskab af Jesus-disciple. Det indebærer, at det kirkelige embede skal forstås som en tjeneste, der udspringer af hele menighedens tjeneste som et kongeligt præsteskab (1 Pet 2,9). Præsten er leder, ikke fordi præsten er embedsmand i den statslige forvaltningskirke, eller fordi præsten har en teologisk uddannelse og indgår i et hierarki, men fordi præsten har

de nødvendige nådegaver til at lede. Præsten som leder af menigheden med ordets tjeneste og forvaltningen af sakramenterne er kaldet af menigheden til netop denne tjeneste, fordi menigheden har genkendt nådegaverne og kaldet dertil som en gave og et kald fra Gud ved Helligånden. Embedet må altså forstås karismatisk; ellers er det ikke en autentisk ledelsestjeneste. Ordinationen er udtryk for, at den større kirke også genkender og stadfæster kaldelsen og støtter denne med forbøn og tilsyn. Alle andre ledelsestjenester i menigheden er også karismatiske og udøves efter en kaldelse. Disse menighedstjenesters ordination er menighedens forbøn under håndspålgelse. Med en sådan forståelse af embedet/ledelsestjenesten er der ikke nogen modsætning mellem nådegaver og embeder i lokalmenigheden.

Nådegaver og tjenester i den missionale kirkes gudstjeneste

Gudstjenesten kan blive det sted, hvor den missionale kirke dannes, og hvor nådegaver og tjenester finder hinanden i et samarbejde om Kristi legemes opbyggelse. Marc Searle's overvejelser har stadig aktualitet, når han henviser til en *liturgy of the world* som modvægt til en overdreven individualisme i kirkens liv og vel også i det samfund, vi er kirke i (Searle 1990, 42). Der er tale om en livsbekræftende spiritualitet, som omfatter hele tilværelsen, herunder også fattigdom, lidelse og død og klodens økologiske krise, og som bringer al liv med ind i Guds historie med menneskeheden og den skabte verden. Liturgiernes og sakramenternes faste former forlener den gudstjenestelige samling med en objektivitet, som åbner gudstjenesten for livets forskellige udtryk: "In homily, monologue will yield to dialogue as the Word of God establishes an agenda for the examination of social issues not only

during, before and after the liturgy itself. Inspired by the Word, the congregation will become once again a "community of memory," remembering especially the things that our culture forgets: the radical equality of all human beings before God and the centrality in the Christian economy of those – like women and children, the unemployed, the handicapped, the sick, the dying, and the unsuccessful – whom society relegates to its margins" (Searle 1990, 42).

Liturgien skaber billeder af, hvad det er at være et fællesskab af Kristi efterfølgere i vor tid. På den ene side definerer ritualer og gudstjenestelige handlinger det kristne fællesskab på en måde, der viser forskellen på et liv med dåben som fortegn og et uforpligtet liv i verden. På den anden side, "within the community, awareness of and concern for the larger society will result in common prayer that is not afraid to be specific and does not hide its lacks of commitment behind pious generalities" (Searle 1990, 43-44).

De nådegaver, som er nødvendige for sendelsen til verden

Når gudstjenesten på denne måde rummer verden og tager sendelsen til verden med nådemidlerne alvorligt, må gudstjenesten også i sin form og i sin udførelse rumme og udtrykke de nådegaver og tjenester, som er nødvendige i sendelsen til verden. Derfor kan gudstjenesten ikke være et *onemans-show*. Den må være det sted, hvor alle Kristi legemes lemmer finder sig selv som tjenere for evangeliet. I gudstjenesten forankres den enkeltes tjeneste i Kristi gerning for os. Hvis der er flere kaldede præster i menigheden, må de naturligvis alle medvirke i gudstjenesten – først og fremmest som sakramentforvaltere og udøvere af den læremæssige myndighed. Men der må være plads til at de profetiske, evange-

listiske, pastorale, læremæssige og apostoliske nådegaver og tjenester alle kommer til udtryk. Også kirkenes diakoni må finde sit nedslag i gudstjenesten, ligesom der må være rum for de troendes forskellige nådegaver.

Hvordan kan det ske? Da menighedsledelsen sker i et team, må også gudstjenesteledeledelsen være et teamarbejde. I løbet af gudstjenesten vil der være rum for forskellige nådegaver og tjenester. Man kunne for eksempel forestille sig, at en diakon eller sognemedhjælper ledede bønnen for omverdenen ud fra sit kendskab til menneskers behov i lokalområdet. Eller 'profeten' og lovsangerne kunne arbejde sammen, da lovsang og taksigelse netop rummer en profetisk dimension ved at tolke Guds nærvær og handling i menighedens liv og i gudstjenestens her og nu; 'profeterne' kunne lede taksigelsen efter nadveren, som angivet i skriftet *Didaké*. Gudstjenesten kunne give

plads for vidnesbyrd. Prædiken kan efterfølges af mulighed for personlig forbøn, hvor menighedsmedlemmer med nådegaver til helbredelse kunne være med i betjeningen. Der kunne også være en plads for stille refleksion efter prædikenen, som kunne give rum for, at menighedsmedlemmer kunne dele, hvad Gud åbenbarer i stilheden.²

Nadveren samler gudstjenesten i taksigelsens tjeneste og brødsbrydelsen. Sakramentalt oplever vi, hvordan Gud i Kristus genopretter sin skabning og forener os i en forløst menneskehed som Kristi legeme. Vi ser verden og os selv forvandlet. Gud i Kristus giver sig selv til os under brøds og vins skikkelse, men vi modtager kun denne frelsens og nyskabelsens gave ved at dele med hinanden: Dette er mit legeme; modtag det ved at bryde brødet med hinanden, og lad jer forvandle til mit legeme, et brød brudt for verden.

NOTER

1 Troeltschs tre typer kan med Hans-Martin Rieger oversættes som *Insitutionalität*, *Gemeinschaft bzw Intersubjektivität* og *Individualität* (Rieger 2010, 22-6).

2 Se også Madsen 1988,50-7, hvor jeg gengiver en fiktiv gudstjeneste, hvor mange ledelsestjenester virker sammen, og hvor der er plads for Åndens gaver blandt menighedsmedlemmerne.

LITTERATUR

- Anderson, E. Byron (2014): "Reform, Participation, and Mission: "To Derive the True Christian Spirit" i: *Worship* 88, nr. 3. Collegeville: 218-239.
- Axt-Piscalar, Christine (2010): "Wie hast Du's mit der Religion" i: *Kirche zwischen postmoderner Kultur und Evangelium*. Udgivet af Martin Reppenhagen. Göttingen: Neukirchener Verlag, 151-171.
- Collins, John N. (2014): "The Presbyter as Purveyor of the word of God" i: *Worship*, 88, nr. 3. Collegeville: 255-271.
- Frey, Jörg (2010): "Die Ausbreitung des frühen Christentums: Perspektiven für die gegenwärtige Praxis der Kirche" i: *Kirche zwischen postmoderne Kultur und Evangelium*. Udgivet af Martin Reppenhagen. Göttingen: Neukirchener Verlag, 86-112.
- Gibbs, Eddie (2008): "Preparing Leaders for an 'Emerging' Church" i: *Mission to the World. Communicating the Gospel in the 21st Century. Essays in Honour of Knud Jørgensen*. Redigeret af Tormod Engelsviken, Ernst Harbakk, Rolv Olsen og Thor Strandenæs. Oxford: Regnum Books, 329-40.
- Grube, Kirsten (2010): *Jeg vælger det, der virker – mødet med en selvudviklingsorienteret livstydning*. Frederiksberg: Areopagos.

- Jørgensen, Knud (2008): "Lederskab og spiritualitet for præster og ledere i en missional kirke" i: *Teologisk (ud)dannelse i en missional kirke*. Redigeret af Mogens S. Mogensen. *Ny Mission* nr. 14: 94-106.
- Luther, Martin (1980): "Deutsche Messe und Ordnung des Gottesdienstes, 1526" i: *Luthers skrifter i udvalg, bind II, Skrifterne om Kirke og gudstjeneste*, udgivet af Regin Prenter. Aarhus: Forlaget Aros.
- Luther, Martin (1980a): "Von den Konziliis und Kirchen, 1539" I: *Luthers skrifter i udvalg, bind II, Skrifterne om Kirke og gudstjeneste*, udgivet af Regin Prenter. Aarhus: Forlaget Aros.
- Luther, Martin (1980b): "An den christlichen Adel deutscher Nation, 1520" i: *Luthers skrifter i udvalg, bind IV, Evangelium og samfundsliv*, udgivet af Torben Christensen. Aarhus: Forlaget Aros.
- Madsen, Ole Skjerbæk (1988): *Tjenester og nådegaver*. Esbjerg: Re-formatio's Forlag
- Madsen, Ole Skjerbæk (1995): *Genoprettelse. En bog om Helligånden, kirken og den karismatiske fornyelse*. København: Forlaget Scandinavia.
- Madsen, Ole Skjerbæk (2011): "Hvordan være kirke vis avis en sekulariseret spiritualitet?" i: *Præsteforeningens Blad 101, 7 og 8, 124-131 og 158-164*.
- Nissen, Johannes (2011): "Mission som discipelskab og efterfølgelse – belyst ud fra Matæusevangeliet" i: *Discipelskab i kirke og mission*, redigeret af Mogens S. Mogensen. *Ny Mission* nr. 21: 36-47.
- Rieger, Hans-Martin (2010): "Gestalt und Mitte: systematisch-theologische Reflexionen zur Positionierung der Kirche in der Moderne" i: *Kirche zwischen postmoderner Kultur und Evangelium*. Udgivet af Martin Reppenhagen. Göttingen: Neukirchener Verlag, 5-38.
- Rosen, Ina (2009): *I'm a believer, but I'll be damned if I'm religious. Belief and religion in the Greater Copenhagen Area – A focus group study*. Lund: Lund Studies In Sociology Of Religion.
- Sannes, Kjell Olav (2008): "Leadership and Ministry – an Evangelical-Lutheran View" i: *Mission to the World. Communicating the Gospel in the 21st Century. Essays in Honour of Knud Jørgensen*. Redigeret af Tormod Engelsen, Ernst Harbakk, Rolv Olsen og Thor Strandenæs. Oxford: Regnum Books, 314-328.
- Searle, Mark (1990): "Private Religion, Individualistic Society, and Common Worship" i: *Liturgy and Spirituality in Context: Perspectives on prayer and Culture*. Redigeret af Bernstein, Eleanor. Collegeville: The Liturgical Press, 27-46.
- Zimmermann, Johannes (2010): "Diasporafähiger Glaube: Eine Herausforderung für christliche Gemeinden in einer pluralen Gesellschaft" i: *Kirche zwischen postmoderner Kultur und Evangelium*. Udgivet af Martin Reppenhagen. Göttingen: Neukirchener Verlag, 39-62.

FORFATTEROPLYSNING

Ole Skjerbæk Madsen

Areopagos

Peter Bangsvej 1, opgang 5

2000 Frederiksberg

osm@areopagos.dk